Prijs f 0.10

Naar aanleiding eener Predikatie

DOOR

— S. DE PINTO. —

'S-GRAVENHAGE
Drukkerij S. VISKOPER,
— 1908. —

(De opbrengst dezer uitgave zal strekken ten voordeele van het „BERENSTEIN-FONDS").

against the Chiefrabbi
of the League

van den schryver

Naar aanleiding eener Predikatie

DOOR

— S. DE PINTO. —

5-XII-'08

'S-GRAVENHAGE
Drukkerij S. VISKOPER.
— 1908. —

(De opbrengst dezer uitgave zal strekken ten voordeele van het „BERENSTEIN-FONDS").

Indien ישעי׳ הנביא en הכמינו ז״ל welke hebben bepaald dat hij aan gansch Israël, aller tijden, aller landen en aller ritussen zijn geduchte stem zoude doen vernemen met de הפטרה לשחרית של יום כפור, onder het gehoor hadden kunnen zijn eener predikatie met deze הפטרה tot hoofdthema, als waarvan de N. I. Gemeente te 's-Gravenhage op den jongsten יום הכפורים heeft genoten, hoe pijnlijk zoude het hen alsdan te moede zijn geworden, hoe zouden zij met kracht hebben moeten protesteeren tegen het onvolledig en daardoor valsch weergeven der in bedoelde הפטרה uitgesproken gedachten, door het verzwijgen van het allergewichtigste, de basis van het betoog en het daardoor doen postvatten van de meening alsof ישע׳ הנביא een standpunt zoude hebben ingenomen hetwelk in de verste verte niet het zijne was.

Immers, dit standpunt blijkt vooral en hoofdzakelijk uit het slot der הפטרה luidende : אם תשיב משבת רגלך וכו׳ „Indien gij uwen „voet op den Sabbat afkeert, van uwe begeerte „op Mijnen heiligen dag te doen; indien gij den „Sabbat eenen wellust noemt, om den Eeuwige „te heiligen, die vereerenswaardig is, en als gij „Hem vereert, door niet uit te oefenen uwe ge„woonlijke bezigheden, niet na te gaan uwe be„geerten en niet daarvan te spreken. Dan zult „gij u verlustigen in den Eeuwige en Ik zal u „opvoeren boven de hoogten der aarde; ja Ik „zal u spijzen met het erfdeel van Jacob, uwen „vader; want de mond des Eeuwigen heeft het „gesproken" —

Goddelijke waarheid, aldus krachtig, gloedvol, met heerlijke profetische bezieling verkondigd. In de predikatie bovenbedoeld werd daarvan echter hoegenaamd niet gerept. Bepleit werd, natuurlijk door citaten uit de הפטרה, het verleenen van materieele hulp, recht en vrijheid aan de daaraan behoefte hebbende medemenschen, waarbij men ook, zoo mogelijk, eenen dag per jaar door vasten en synagogebezoek den verzoendag zoude kunnen medevieren. Ziedaar de quintessence der vele woorden, der langen Rede kurzer Sinn. Geheel in overeenstemming met, in volkomen gelijken geest als alle predikatiën, welke in de laatste jaren op dezen Synagogalen kansel werden ten gehoore gebracht, Predikatiën, waarvan doorgaans slechts schering en inslag was verheerlijking van filantropie zonder meer, als éénig palladium, dus ook — al werd er niet nadrukkelijk de klemtoon op gelegd — de filantropie van den zich van God en Zijne geboden geheel onafhankelijk dunkenden mensch. Predikatiën, waarin men ook vaak hoorde weerklinken woorden als: „zedelijkheid en deugd'' en ook zelfs wel woorden als: „Joodsche plichten en Joodsch leven'', het aan de hoorders overlatende zich daarvan naar elks individueel goeddunken, een eigen voorstelling of des noods in het geheel geen voorstelling te maken, kortom daarvan te maken wat men maar mogt believen, waarbij dus in gebreke werd gebleven nader te stipuleeren door welke concrete vormen, voorschriften en plichten, volgens de aan ons Joden geschonken תורה הקדושה, zedelijkheid en deugd moeten worden aangekweekt en gesterkt, dus het Joodsche leven d. i. het door onzen God gewilde Godsdienstige leven wordt opgebouwd en wij waardig kunnen blijven in heden en toekomst het עם סגלה te zijn. Predikatiën, waarin soms ook wel eens werd gewaagd het gehoor een oogenblik bij de עשרת הדברות te doen stilstaan en alsdan te wijzen op de voortreffelijke verboden omtrent stelen, moorden en begeeren, maar waarbij dan steeds over het gebod omtrent den שבת קודש, deze תחלה למקראי קודש, dezen heerlijken schakel tusschen de מצוות שבין אדם למקום en de מצוות שבין אדם לחברו deze Goddelijke handreiking den zwakken mensch tot den dienst van zijnen God op te heffen.... totaal werd gezwegen.

Verre van mij, zondige en uiterst weinig geletterde mensch, een oordeel te willen vellen over of verantwoording te vragen aan den WelEer-

waarden redenaar, wien stellig menige stille deugd zal sieren en die, wat kunde en geleerdheid betreft, zeer ver boven mij staat. Ganschelijk vreemd is mij ook de bedoeling aan Z W.E. ook maar in eenig opzicht onaangenaam te zijn. Waar hij, het ambt aanvaard hebbende de geestelijke leider van קהלות הקדש te zijn, het geraden, ja misschien zelfs nuttig acht, bij de enkele gelegenheden dat hij zijn stem doet vernemen, d.i. in zijne predikatiën, steeds een vlag te ontplooien waaronder z.i. nagenoeg iedereen zich zoude kunnen scharen, daarom zich slechts tot voor velerlei uitleg vatbare algemeenheden te bepalen en de grondzuilen van ons eeuwenlang Godsdienstig volksbestaan, als קידוש שבת en andere, steeds maar dood te zwijgen, ja zelfs aan ישעי׳ הנביא het zwijgen op te leggen, alsof een speciaal Jodendom pasklaar en aannemelijk zoude moeten worden gemaakt voor de Joden van éénen dag per jaar, met eenen van zijnen wortel en uit zijn verband gerukten verzoendag, een Jodendom aannemelijk voor een geheel buiten alle Godsdienstig geloof, als in de lucht zwevend en naar eigen goeddunken in praktijk te brengen „humanisme"! Waar, gelijk gezegd, Z.W.E. eene zóódanige — in zijne predikatiën blijkbaar systematisch aangenomen — stellig goed gemeende, lijdelijke, ja tegemoetkomende houding in dezen geraden en dienstig acht, en dàt, in onzen tijd van steeds toenemenden eigendunk, van stofaanbidding, mensch- en zelfvergoding, verbijsterende begripsverwarring en ondermijning op zedelijk gebied, van schrikbarende afval van God en Godsdienst en een steeds toenemend schipperen en accomodeeren van niet weinigen, die beweren op Godsdienstig standpunt te staan, daar zal Z.W.E. zich daaromtrent slechts tegenover den Hoogsten Rechter hebben te verantwoorden. Gedachtig echter aan de op ons allen, ook op den minsten onder ons, rustenden pligt: ללמוד וללמד לשמור ולעשות moeten wij trachten, ondanks de nevelen der predikatiën, helder uit onze oogen te zien.

Gelijk gezegd en gelijk zeer velen helaas, niet weten — want bij het voordragen der הפטרות verwijderen zich velen uit de synagoge, korten anderen zich den tijd met een gezellig praatje en ook worden ze veeltijds weinig hoorbaar voorgedragen — is het slot der הפטרה לשחרית של יום כפור aan den שבת gewijd en luiden de laatste woorden: „כי פי ה׳ דבר" W a n t d e m o n d G o d s h e e f t h e t g e s p r o-

ken". Weet het wel, zoo bedoelt ישעי' הנביא, gij die vastende en biddende tracht den יום כפור te vieren dat de heiliging van den שבת waarin de heiliging van den יום כפור wortelt en waarmede hij innig en onafscheidelijk is verbonden, vóór alles door dien God is bevolen, de Sabbatheiliging waarbij gij U er van weerhoudt uwe dagelijksche stoffelijke belangen na te gaan, uwen geest uwe gedachten er mede bezig te houden en zelfs ook maar daarvan te spreken, waar gij veeleer dien aan den hoog te vereeren God te wijden Sabbat een loutere wellust noemt, waaraan gij U met hart en ziel, met uwe geheele persoonlijkheid overgeeft, dat voor deze ware Sabbatheiliging voor U het hoogste is weggelegd, een leven, waarin, tot loon voor uw trachten Gode door deze heiliging te dienen en U daardoor in den strijd tegen het kwade in en buiten U te sterken, de edelste aspiratiën der menschen ziel bevrediging zullen vinden, [1]) Weet het ook — aldus moet het als consequentie in den gedachtengang van den profeet luiden — dat uwe י״כ viering geen waarde heeft, wanneer gij blijft voortgaan principieel, d. i. moedwillig en opzettelijk den door dien God gewilden שבת te ontwijden, dit „teeken des eeuwigen verbonds" tusschen Hem en Israel als voor U niet bestaande te beschouwen, dat gij en de uwen zult vervallen in ongeloof en materialisme en ganschelijk ontaarden, wanneer gij blijft voortgaan te versmaden den krachtigen zedelijken steun gelegen in de ware Sabbatviering, als zijnde de steeds wederkeerende daadwerkelijke belijdenis van ons geloof in den Schepper en Onderhouder van al het bestaande, den Bestierder van ons leven, den Rechter over alle onze daden.

Immers slechts het geloof in den levenden, gerechten God, door mij elders eens genoemd „het meest onfeilbare correctief, de zekere regulateur en het vaste steunpunt van ons zwak en wankelend beter ik", is in staat ook zelfs aan het goede, dat wij zouden meenen uit eigen wil en kracht te kunnen doen, de echte wijding, de juiste waarde, den eigenlijken zegen te geven. Slechts het besef dat God het is, die

---

[1]). Wie denkt hier niet ook aan het: „טועמיה חיים זכו וכו'" in ons Sabbatgebed, waarmede dezelfde gedachte ook zoo kernachtig en schoon is weergegeven en aan het heerlijk rotsvast geloof, zich uitende in onze ברכת המזון met de smeeking: „הרחמן הוא ינחילנו עולם שכלו טוב ומנוחה לחיי העולמים"

in ons hart de kiem heeft gelegd tot daadwerkelijke menschenliefde en erbarmen voor den lijdenden en hulpbehoevenden broeder, kan ons sterken in den strijd tegen de koude zelfzucht, het grove materialisme en den lagen hartstocht, welke steeds maar al te zeer dreigen in ons zondig hart onze betere gevoelens tot zwijgen te brengen. Heeft eene gedachtenlooze, slechts lichamelijke, werktuigelijke Sabbatrust, eene viering, waarvan de beteekenis ons ontgaat, niet de hooge waarde welke zij kan en moet hebben, is dat zeer stellig in nog hoogere mate het geval, wanneer wij daarbij niet met hart en ziel trachten overigens een Gode welgevallig leven te leiden, door veronachtzaming van de in de תורה הקדושה gegeven geboden, verboden, en levensregelen, wanneer wij onmenschelijk zijn jegens den evenmensch, koud voor het lijden van den hulpbehoevenden broeder, zoo is ook onze menschlievendheid niet de ware, zij houdt slechts weinig stand, er kan geen zegen op rusten, wanneer wij ons niet steeds bewust zijn dat alle krachten, alle gaven, alle vermogen slechts zijn geschonken als geleend door Hem, die doet sterven en doet leven, nederbuigen en verheffen en dat ons verblijf hier op aarde slechts dient om Zijnen wil te volbrengen en in Zijnen dienst צדקה te oefenen om de door het noodlot geslagen wonden te heelen. Tot het wakker roepen, sterken en steeds levendig houden van dit bewustzijn, is ons vóór alles de שבת קודש gegeven. Ook de מועדים, ons telkens opnieuw bezielende door de verheffende, tot innige dankbaarheid stemmende gedachte: te behooren tot het volk, uitverkoren leeraar van den Godsdienst voor de geheele menschheid te zijn, zij roepen ons het noblesse oblige toe. Zij manen ons allen krachtig, steeds door een getrouw Godsdienstig plichtenleven de eer, de ware, de éénige eer van den joodschen stam hoog te houden tegenover God en de menschheid. Hetzelfde geldt, zoo mogelijk in nog hoogere mate ten opzichte van de ימים נוראים, ons als ter heerlijke bekroning van het Goddelijk geheel, geschonken. Op alle deze Gode gewijde dagen leggen onze wijzen ons de smeekbede op de lippen: לטהר לבנו לעבדו באמת: „onze harten te reinigen om God waarachtig te dienen." Het zijn de מקראי קדש welke het betere, het heilige in ons oproepen en wanneer wij, aan deze roepstemmen gehoor gevende met vreugde, met liefde en innigheid des harten, des ondanks zijn tekortgekomen dàn wordt ons in den יום הכפורים de opbeurende reddende hand toe-

gestoken. Vergeten wij het daarom vooral niet, dat Israël eerst dàn waardig wordt verzoening bij God te vinden, wanneer het de in de heiliging van שבת ומועדים en daarmede overeenkomend Godsdienstig leven gelegen zelfheiliging aanvaard heeft. Aldus heeft ישעי׳ הנבא, hebben alle onze נביאי האמת והצדק en חכמינו ז״ל het begrepen. Moge hun onbaatzuchtig woord, hunne door den רוח הקדש ingegeven wijsheid, hunne algeheele toewijding aan ה׳ יתברך ons en geheel Israël blijven voorlichten op ons pad, tot in lengte van dagen.

Zoo zij het.

'S-GRAVENHAGE, כ״ה תשרי תרס״ט / 20 Oct. '08.